Cultural Studies

MOTIVUL AVESTIȚEI ÎN DEMONOLOGIA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

THE MOTIF OF AVESTIȚIA IN POPULAR ROMANIAN DEMONOLOGY

Petru Adrian DANCIU
Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia /
"1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

e-mail: office.gnostic@gmail.com

Abstract: *Our research follows the demonic perspective on Avestiția's activity and life. Considered today as a demonic character, she is highlighted by an activity defined almost exclusively against the killing of a pregnant woman or a baby, through appearances that cause fright (the disease called samcă) and the disfigurement of the "touched" by the demon. Because her history is unknown, the recent popular tradition has made one, Avestiția being the sister of Saint Sisoe, a murderer of children, and hence the generation of his witchcraft activity, which is why she is punished by her brother and by Archangel Michael. Newer theories claim a semit origin (Lamashtu and Lilith), but we come with another, a totemic one, generated by the demon's descriptions. Thus, by systematizing the researched elements, we affirm that, starting from a totem (of the bear), dethroned by the masculine cults of Dacia, deity turns into a demon and encounters the demonological semite elements, prior to Christianity in our country. Subsequent intervention of Christianity "corrects" the history of the character, turning her into a legend, when Sisoe and Archangel Michael appear. This final formula is known by Romanian ethnologists. Christian Sincretism almost immediately generates the incantations of samcă and the "Book of Avestiția", a charm that reveals the name and the real history of the demon, which aroused the attention of Christian syncretism when attempting to kill baby Jesus, defrauded by Michael. Sacred folk literature describes her as an extremely dangerous being, Satan's right wing.*
Key-words: Avestiția, demonology, Sisoe, Archangel Michael, totem.

Plecând de la bogatul instrumentar demonologic de care dispunem, putem afirma că în magia populară românească, Samca, sau Aripa Satanei este cea mai activă ființă demonică, mai virulentă chiar decât Zburătorul (zmeul) sau Caii lui Sântoader. Numită în Bucovina Samca sau Spurcata, iar

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

în Ţara Românească Avestiţa ori Baba Coaja (Corpus 2001: 11), această creatură demonică se diferenţiază de toate celelalte prin faptul că are în vizorul acţiunilor sale sarcina şi naşterea omului, producând boala numită Samcă sau spasm (sperietură). Din perspectiva demonologiei creştine, diavolul îşi trimite mesagerii morţii, pentru a compromite, prin orice mijloace, viaţa. Sincretismul creștin împreună cu ideile și credințele populare autohtone[28] vor duce la aceeași concluzie și anume, la găsirea unei metode viabile de protecție împotriva agresiunii demonice. De aici și obiectul cercetării noastre.

Astfel, în construcția sincretică, potrivnica Samca, trimisă de către însuşi Satana, apare în apropierea momentului în care Fecioara Maria urma să-L nască pe Iisus, cu scopul de a-L ucide. Prin intermediul emulației sincretice cu păgânismul autohton, creștinismul confirma la rândul său faptul că demonii care ucid copii există, motiv pentru care, se impune o atitudine fermă împotriva lor. Aproape lipsite de liberul arbitru (cf. Pamfile 2001: 61-96), aceste spirite acționează „mecanic", fiind trimise de agenți magici spirituali (Satan) sau umani (vrăjitori). Din acest ultim motiv, credem că legendele despre Avestiţa nu s-ar fi păstrat atâta vreme dacă nu ar fi fost animate de practica vrăjitorească preocupată de uciderea pruncilor, „ordin" care să se fi pliat foarte bine peste un vechi cult totemic feminin, cel al ursoaicei, despre care vom vorbi mai jos. Bologa a încercat să reconstituie istoria demonului feminin pornind de la prototipul mesopotamian Lamashtu, „până la transformarea lui într-o noţiune noseologică, un nume de boală, în credinţele actuale ale poporului român" (Eliade 2000: 208). Asemănările nu ar trebui să ducă însă, de fiecare dată, la identificare.

Simptomele atacului Samcei sunt deopotrivă fizice și spirituale. Spirituale, în sensul că femeile gravide sunt *speriate aievea* sau în *somn* (coșmaruri) de ceea ce par a fi animale, insecte sau „bobi" (*argint viu*) care *umblă*. Toate *apar brusc* şi se manifestă anormal, fug, scot sunete nefirești, privesc fix cu o „privire rea", apărând şi dispărând la fel de repede. Pentru că scopul terorismului este frica, avem de-a face cu un *demon terorist*. Uneori sperieturile sunt atât de puternicie încât pot provoca un avort. În această fază sperietura este debutul bolii numită *samcă*, anunțând contaminarea demonică a victimei. Printre primele simptome sunt deformările fizice ale corpului. Spre exemplu, se vorbeşte despre violenta „pocire a feţei", urmată de crampe, schimonosiri ciudate ale membrelor, nebunie pentru ca în final victima (mama însărcinată sau copilul) să-și piardă viața. Victima era slăbită spiholgic de numărul mare de „sperieturi". Astfel „pregătită" ea nu va face faţă atacului decât dacă este descântată și protejată de talismane. Pentru că

[28] Legenda Avestiție o găsim și în „cărțile populare și în folclorul popoarelor sud-est europene" (Ofrim 2001: 180).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

samca este o boală produsă de diavol, metodele magice de apărare nu oferă garanția reușitei. Se spune că unii dintre cei care au scăpat de samcă au rămas „marcaţi" pentru întreaga viaţă. Chiar dacă au rezistat la chinuri, unii dintre ei pot rămâne mutilaţi sau sensibili la noile atacuri, mai ales în cazul fetelor, viitoarele mame. De obicei sensibilitatea când nu s-a descântat la timp, ori exorcismul actantului uman nu a dovedit suficientă putere. Legat de exorcism, practicile creştine îşi vor spune cuvântnul atât în textele descântecelor cât şi în paginile *broşurii talisman*, numită *Cartea Avestiţei*. Aici, aparent accidental, arhanghelul Mihail o întâlneşte pe Avestiţa pregătită să-L ucidă pe prucul Mariei, despre care diavolul avea băuiala că va deveni Mântuitorul lumii. Prin chinuirea demonului cu „mari usturimi" şi „împungeri cu suliţa", ea recunoaşte că a fost trimisă de Satan, revelându-și numele secrete, în care stă întreaga sa putere/ abilitatea de a face rău. Odată scrise pe peretele de la interarea în casă, ori pe al camerei unde dormea femeia, Samca nu-i va mai putea face rău, cel puțin pentru moment. După ce îi descoperă arhanghelului păcatele ce-i fac pe oameni vulnerabili în fața atacurilor sale, Avestiţa va fi alungată. Din acest moment credința populară legiferează două formule sigure de protecție: descânteele, cu cele câteva practici de curățire și talismanul *Cartea Avestiţei,* o scriere de mici dimensiuni, pe care o vom reporduce integral.

1. Apelativele demonice

În aproape toate descântecele şi talismanele ajunse până la noi ea poartă aproximativ nouăsprezece nume. În descântece de samcă mai apar încă şase apelative considerate *secundare* (Iuza, Avaruza, Dezana, Năfruţa, Cadachia, Necorânda). Ele sunt nume de vrăjitoare asociate „panteonului" nominal al demonului. Găsim de asemenea modificări în redactarea celor nouăsprezece apelative demonice, semn al intruziunii numelor actanților magici umani. Pentru a oferi o mai mare credibilitate acțiunii demonice, găsim și câteva nume de origine biblică ca Sutifir – Putifar (cf. *Facere,* 37, 36; 39, 1, 6) ori Berzibute – Belzebut (Collin 1992: 80-81) (cf. *Matei,* 12, 24, 26-27; *Marcu,* 3, 22; *Luca,* 11, 15, 18). Din perspectiva demonologiei nominale, o ființă ale cărei apelative de putere se schimbă permanent, cu nume secundare, este mai greu de combătut, prin descântece sau talismane. Necunoașterea lor în întregime ar duce la o scădere a reuşitelor acţiunilor demonice.

Pentru a scurta discuţia despre lista apelativelor acestui demon printr-un rezumat nominal ce ar putea face trimitere la conceptul demonologic de „legiune" oferim, în ordine alfabetică, apelativele Avestiței cu variantele lor, precum şi de câte ori apar în descântecele pentru samcă descoperite de noi în lucrările etnografilor români citați în studiului nostru. Între paranteze am

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

arătat incidența acestora nume în textele cercetate de noi. Tot acum evidențiem „formula completă" a celor mai utilizate nume de putere.

1.Abaroca (1); 2.Aspra (1); 3.**(S)Atana/ Ataua** (2); 4.Avaruza (1); 5.Avesa/ Sfânta Vineri (1); 6.**Avestiţa/ Vestiţa/ Aripa Satanei** (6); 7.**Avezuha/ Avizuha/ Avezuia** (3); 8.**Avia** (2); 9.**Berzibute/ Bersibute** (2); 10.**Bezuiha/ Bezviha** (2); 11.Cadachia (1); 12.Caldar (1); 13.Ceipa (1); 14.Chieva (1); 15.Clicoda (1); 16.**Clipina/ Glipina** (4); 17.Dezana (1); 18.**Egara** (2); 19.**Esfor** (2); 20.Feroca (1); 21.Feti (1); 22.Fumaria (1); 23.**Gara** (2); 24.Genţia (1); 25.**Giona/ Ghiona** (2); 26.Giropa (1); 27.Glapeca (1); 28.Glubina/ Glipina (1); 29.Goia (1); 30.**Grapa/ Gripa/ Cripa** (5); 31.Haba (1); 32.Hapar (1); 33.Hamba (1); 34.Hlubic (1); 35.Hluchica (1); 36.**Huliba/ Hubiba** (3); 37.**Humba/ Huba** (3); 38.Ilinca (1); 39.Isprava (1); 40.Iuza (1); 41.**Lepiha/ Lipiha** (2); 41.Licojda (1); 42.Linicoida (1); 43.Lioha (1); 44.Merana (1); 45.**Miha/ Muha** (4); 46.**Nacara/ Nazara** (2); 46.Nacatuţa; 47.Naconda (1); 48.Nadarca (1); 49.**Nadaria/ Navodaria/ Nevodara/ Năfodoara** (OLINESCU 2003: 313) (6); 50.Năfruţa (1); 51.Necorânda (1); 52.Nervuza (1); 53.Nesatora (1); 54.Nesuca (1); 55.**Nevata** (2); 56.**Nicor(a)** (3); 57.Oaleda (1); 58.Ogarda (1); 59.**Paha** (2); 60.Perţi/ Perşiţa (1); 61.**Pisica** (2); 62.Pliaştia (1); 63.**Puha/ Paha** (4); 64.Salmona (1); 65.**Samca/ Sanca/ Sămcoiu** (2); 66.Sarda (1); 67.**Scarboala/ Scorboala** (2); 68.**Scarmila** (2); 69.Scorbia (1); 70.Scornana (1); 71.**Silina/ Sâlina** (2); 71.Slaua; 72.**Solomina/ Salomia** (OLINESCU 2003: 313) / **Solomia** (6); 73.Stana (1); 74.Suduca (1); 75.**Sutifir** (2); 76.Teohola (1); 77. **Tiha/ Tihana/ Tihina/ Tiia** (4); 78.Tisavia (1); 79.Verdeza (1); 80.Vezena (1); 81.Vielftava (1); 82.Voiţa (1); 83.Zalina (1); 84.Zătaia (1); 85.**Zila/e** (3); 86.Zliha (1); 87.Zoiţa (1); 88.Zolobina (1); 89.**Zurina** (2).

Unele dintre nume indică „tipuri" de „duhuri-microb" [29] și tot atâtea boli. Momentul îmbolnăvirii este identificat de fiecare dată cu ceasul rău, precum în exemplul de mai jos:

[29] După Antoaneta Olteanu, „numărul mare al personajelor malefice întâlnite în textele descântecelor subliniază în primul rând gravitatea bolii, produsă de o colectivitate numeroasă de duhuri, care-şi pun în comun puterile distructive pentru a-i veni de hac omului. Sunt situaţii în care enumerarea personajelor este făcut din raţiuni poetice, preferându-se acele personaje, mai precis acele nume care produc asonanţe, care sunt caracterizate de aceeaşi structură, cuvinte derivate prin intermediul aceloraşi sufixe: *vrăjitoare/ fermecătoare, strigoi/ moroi, zmeu/ zmeoaică, strigoi/ strigoaică* etc. «L-o întâmpinat:/ Leul leoaica,/ Zmeul cu zmeoaica,/ Samca cu samcoaica,/ Diavoliţa rea…»" (Olteanu 1997: 259-260).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

> „Ceas rău cu spăriat,/ Ceas rău cu duh necurat,/ Ceas rău cu Samcă albă,/ Ceas rău cu Samcă neagră, Ceas rău cu moroi, Ceas rău cu strigoi…" (OLTEANU 1997: 260-261).

După ce Hasdeu şi Gaster au încercat să stabilească istoria acestor legende, Cartojan „a completat informaţia şi a scris o bună, deşi succintă, monografie despre Sfântul Sisinie" (Eliade 2000)[30]. Alexandru Ofrim stabileşte că „prima variantă pe care o cunoaştem, datează de la sfârşitul secolului al XVI-lea şi aparţine popii Grigore Măhaciu (*Codex Sturdzamus*)" (Ofrim 2001)[31].

Numele *Avestiţa*, împrumutat din vechiul slav *věštica*, „vrăjitoare"[32] şi îl determină deci pe actantul magic uman. Cât despre apelativul *Samcă*, Candrea afirmă că provine din bulgărescul *sĕnka*, „umbră", „fantomă" a unui om, după cum îl traduc şi dicţionarele, cu particularitatea că aici se face referire la un „duh necurat care se leagă de femeile însărcinate, le face să avorteze sau le îmbolnăveşte" (Candea 1999: 189)[33]. *Sancă*, prin pătrunderea în limba română, a devenit *Samcă*, „într-o regiune unde diftongul *ea*, precedat de *s*, a devenit totdeauna *a*, ca, de pildă, cuvintele: *sară, samăn, sacă,* în loc de *seară, seamăn, seacă*" (Candea 1999: 189). Pamfile trimite la Haşdeu și Marian Lupaşcu, atunci când identifică pe Samca cu *Baba-Coaja*. Haşdeu o pune în legătură cu demonul *Kuga,* „cea mai teribilă babă, în mitologia sârbă", care personifică în general *Ciuma* („pestis"). O locuţiune proverbială arată că Samca – Baba-Coaja – Kuga, sau Ciuma, au misiunea specială de a răpi și ucide copii. Atunci când cineva câştigă ceva hoţeşte, se zice: „Kupi kao Kuga dietzu", adică, „a cumpărat-o ca Kuga pe copil" (Pamfile 1997: 215).

2. Din cult totemic, un ordin vrăjitoresc

În descrieri, Avestița apare ca ursoaică. Este semn al unei zeități feminine vechi, al cărei animal totemic este *ursoaica*, cunoscută prin protecția pe care o acordă puilor ei. Înaintăm ideea că acest cult a fost detronat de unul patriarhal, zeitatea fenimină devenind demon. El va cădea în

[30] Ofrim reaminteşte că B.P. Haşdeu, Moses Gaster şi Nicolae Cartojan, „au stabilit filiaţiile acestei legende cu mitologia babiloniană" (*Ibidem*, p. 180. Vezi de asemenea Valeriu Bologa, *Lamashtu-Karina-Samca*, Cluj, 1939; Mircea Eliade, *Demonologie indiană şi o legendă românească*, în *Revista Fundaţiilor Regale*, nr. 12, 1937: 644-649, apud Eliade 2000).

[31] Se crede că „din cărţile de colportaj, legenda Avestiţei a trecut în crdinţele populare româneşti" (*Ibidem*).

[32] Bulgărescu *věštica*, sârbescu *veštica*. cf. *Ibidem.*

[33] Mai mult, „termenul bulg. *sĕnka* nu trebuie despărţit de *sĕniste* «nălucă», «năplăială» (Alp. Alpdrücken), iar amândouă sunt derivate din *sênŭ* «umbră», cuvânt comun tuturor limbilor slave" (*Ibidem*).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

dizgrație cu mult înainte de sosirea creștinismului în Dacia. Este posibil ca formula actuală a numelor (actanților umani) asociate zeității să se fi păstrat din aceeași perioadă pre-creștină. Fiind vorba de o serie de acte sacre la care participau doar femeile, cultul zeiţei ursoaice s-a transformat treptat, sub presiunea celorlalte credințe, într-un ordin vrăjitoresc, ca reacție la această presiune patriarhală, pierzând astfel, pentru a supraviețui, o serie din atributele din trecut.

Dintr-o credință ce oferea și proteja viața, credința în zeița ursoaică s-a degradat într-un „ordin" vrăjitoresc de hoți de mană, aspect întărit de numele umane adăugate ulterior zeității. Mai sunt strecurate câteva nume masculine, ce fac referire directă la boală, „bisericești", ca Esfor (*e(s)for* – epitrop, membru în consiliul de conducere al unei efori), ori biblice ca Sutifir (Putifar) şi Avia (al doilea fiu al judecătorului Samuel). După moarte, numele construiesc panteonul demonic, la fel ca al sfinților pe cel divin. O importantă dovadă cu privire la existența acestui „ordin" vrăjtoresc o găsim la Tudor Pamfile. El vorbeşte despre „bătăliile aeriene" între demoni şi strigoi (vrăjitori și vrăjitoare) și spune că se fac „la porunca unui spirit[34], „*Baba Coaja*, regina tuturor spiritelor rele", pe care unii o identifică cu *Samca* sau *Avestiţa, aripa Satanei*" (Pamfile 1997: 134).

3. Descrierea demonului

În Crişana se credea „că cele două aripi ale diavolului au funcţii diferite: una principală, e numită Avizuha, cealaltă – Asfodel (formă coruptă a numelui Asmodeu)" (Kernbach 2002: 245). Antropomorfismul clasifică puterile demonice, în funcție de importanța relației pe care o au cei doi cu Satan. Dreapta este o funcție secundară în lumea demonologiei semite, concept inserat în credințele locale. Astfel, la „stânga lui Satan" stă biblicul Asmodeu (cf. *Tobit*, 3, 8, 17, talm. *Ashmedai*), indentificat de Manfred Lurker cu asirianul Pazuzu (Lurker 1999: 33), după cum la dreapta, Avestița, „variantă" a demonului babilonian Lilith"(Seracu 1996: 25)[35].

Avestiţa se materealizează în fața victimelor luând forma unei femei mutante cu părul rar și lung până la călcâie, unghii ca nişte seceri la mâini și la picioare (rămășiță a totemului urs); ochii roşii de jeratic se mişcă în cap ca şi când ar fi nişte lămpaşe de foc bătute de vânt, cu expectoraţie ignică precum a zmeoaicelor. E auzită *bolborosind cuvinte* (în „limba demonilor") generatoare de vrajă/ boală. Pieptul îi este lăsat atât de mult încât e obligată să-şi arunce sânii pe umeri pentru a putea umbla. Extrem de schimonosită nu stă deloc pe loc, „ci se suceşte şi se strâmbă întruna" (Olinescu 2003: 312),

[34] „Bătaia între strigoi începe atunci când unul zice «usturoiul roşu», şi încetează când altul strigă «usturoiul alb», sau când cântă *cocoşii* pentru miezul nopţii" (Pamfile 1997: 134).
[35] Despre Asmodeu mai vezi Plancy 1992: 40-41.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

ea însăși fiind „muncită” de boala pe care o „aruncă” asupra victimei. Se crede despre ea că locuiește în fundul tartarului („talpa iadului”) de unde este trimisă de Satana să facă rele. Totemul este evidențiat atunci când, ca femeie, apare îmbrăcată în blană de urs[36], imitând mersul în patru labe la care se adaugă toate celelalte manifestări înfricoşătoare. E văzută dând târcoale casei sau când fuge sub formă de pisică, găină, capră, câine, porc, cioară, broască, muscă, paianjen, cărăbuş, dar şi bob de mei. Pruncul *apucat* de boală primește „un miros de ţap, urlă ca un câine, miroase ca un vultur, ca un corb, ca un peşte etc.” (Ghinoiu 2001: 199-200). Iată cum este descrisă Avestiţa într-un descântec românesc de samcă:

> „A întâmpinat pe Avezuha,/ Aripa Satanei,/ Şi era foarte grozavă:/ Părul corpului/ Îi era până-n călcâie/ Şi ochii ei/ Erau ca stelele,/ Şi mâinile de fier,/ Şi unghiile/ La mâini şi la picioare/ Erau ca secere,/ Şi din gura ei,/ Ieşea pară de foc” (Teodorescu 1982: 458).

Se *arată* femeilor însărcinate atât ziua cât şi noaptea, căutând să le *surprindă* singure şi să le *sperie*. Cei care o descriu sunt de părere că numai în oaie, viţel şi porumbel ea nu se poate arăta, pentru că ele reprezintă „nevinovăţia şi curăţenia” (Marian 2000: 29). Este și motivul pentru care ucide aceste animale de curte.

4. Activitate demonică

Candea vede în Avestița „ființa supranaturală care chinuiește mai ales copii și-i îmbolnăvește greu” (I.A. Candrea, apud Kernbach 1995: 64), motiv pentru care ajunge să reprezinte „ființa cea mai primejdioasă dintre toate duhurile rele” (Kernbach 1995: 64). Ștefania Cristescu vede în Avestița prototipul vrăjitoarei autohtone (Cristescu 2003: 21). Puterea pe care o are o primește direct de la diavol, motiv pentru care ea poate fi contracarată doar de „agenţii divini”: Arhanghelul Mihail şi Sfântul Sisoe. Cert este că ea e singura fiinţă demonică de la noi specializată pe uciderea de copii. În demonologia religiilor întâlnim asemănări cu zeiţa demon Hārītī, celebră mai ales în buddhismul chinez[37].

Ivan Evseev menţionează că Samca „se arată leuzelor ... le înspăimântă, le «frământă», le torturează şi le sminteşte, aşa că cele mai multe mor înainte de naştere” (Evseev 1997: 37). De ea se tem mai ales femeile care în copilărie au fost atacate de Avestiţa iar acum sunt însărcinate. Avem aici motivul recidivei prezenței demonice, amintit și de Evanghelii (cf.

[36] Se face trimitere la vechi funcții sacrale înlocuite de cele ale sărbătoririi ursului (Ghinoiu 2001: 199-200).

[37] „Confrm legendelor, acest demon, ca recompensă pentru o «acțiune meritorie» săvârșită într-o altă existență, a primit dreptul de a mânca copii” (Eliade 2000: 211).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Matei, 12, 43-45; *Luca,* 11, 24-26). Este o sensibilitate spirituală care nu a dispărut după învingerea bolii (samca). Ea poate recidiva într-un atac demonic ce pune acum în pericol nu una, ci două vieți[38]. Din cele afirmate, rezultă două tipuri de atac: *direct* – asupra mamei şi *indirect* – asupra pruncului[39]; de unde şi importanța ordonării tehnicile de apărare.

Fig. 1. Arh. Mihail şi Avestița, imagine din *Cartea de strânsură* (jud. Neamț), găsită în Tudor Pamfile, *Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări după datinile şi credinţele poporului român* (p.171).

Dacă apărarea nu este totală, femeile rămân cu sechele, „schimonosite şi neputincioase" (Candea 1999: 188). Cât despre pruncul nenăscut, se spune că „arde" fetusul în chiar pântecele mamei (Kernbach 2002: 245)[40]. Chiar şi după o naştere reuşită, atacul asupra noilor născuţi este la fel de violent: „Copiii, cuprinşi de acest spirit, capătă un fel de cârcei de stomac, care-i frănântă prin lăuntru şi-i zgârcesc aşa de tare, că-i fac ghem şi-i duc picioarele la gură" (Kernbach 2002: 245)[41]. Urmările sunt consecinţa bolii care poartă numele demonului: *sămacă, rău, spasmă* sau *răutatea copiilor*. Simptomatologia e simplă, copii tresar în somn, tremură din tot trupul, oftează întruna şi slăbesc văzând cu ochii. Din perspectiva magiei populare descoperim aici unui furt masiv şi continu de mană. Într-o formă acută, când

[38] „Acolo toț îs stricaț, parc-a intrat dracu-n ei. Samca sau Avizuha ie vrăjmașu" (Cristescu 2003: 125).

[39] Iată ce spune Anca Poiată despre copilul ei atacat în somn de Samcă: „Odată-ntr-o noapte, l-o pălit aşa pe copchilu meu prin somn. L-am culcat sănătos şî igné, nică, numai tremura să moară! Da io de grabă de-amu la Vera (descântătoarea – n.n.) ast d-işlea şî m-am dus şî i-am făcut carticică. Da până-n dzuă putea să fie băietu meu strâcat ca şî omu ista!" (*ibidem*, 126).

[40] V., *Universul mitic al românilor*, p. 245.

[41] Eliade vine în acest sens cu două exemple, unul indian şi unul babilonian, cf. J. Fillozat, *Étude de démonologie indienne. La Kumāratantra de Rāvaṇa et les textes parallèles indiens, tibétains, chinois, cambodgien et arabe,* Paris, 1937, pp. 4-18, apud. Eliade 2000: 209-210.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

perspectiva salvării este din ce în ce mai îndepărtată, copiilor „li se sucesc mâinile sau picioarele, se încrucişează, li se strâmbă fălcile, şi, dacă nu mor în scurt timp, rămân astfel pentru toată viaţa” (Candea 1999: 188; Marian 2000: 29)[42].

Candrea vine cu un element de noutate când afirmă că Samca poate „fi văzută numai de vrăjitorii care ştiu să alunge *vampirii* şi de cei născuţi într-o sâmbătă, care au puterea să o şi omoare” (Candea 1999: 189)[43]. Pentru că este un „consumator de viață”, conexiunea modernă a parapsihologiei cu „vampirismul energetic” nu este departe. Cât despre cei născuţi sâmbăta, trebuie că cineva s-a gândit la o conexiune între planeta Saturn, planeta *melancoliei,* a celor „visători”/ *văzători* și deopotrivă *senzoriali* și *exorcişti* capabili deci de a o ucide și „Apa Sâmbetei”, lichid primordial ce poate duce demoul direct în iad. Ca orice ființă, ea poate muri, căci „pocneşte” sau „crapă” la fel ca zmeoaicele dacă, în urma exorcismului, nu e alungată în locuri pustii.

Preventiv, sau dacă se bănuiesc simptomele atacului, oamenii apelează pentu început la descântec. Informatoarea Zoiţa Botnaru arată cum la *strâns* „zici tu cuvintele se spăriet, da amesteci pe Samca cu Sâmcoiu (boala – n.n.)… De trei ori – trei dzâle” (Cristescu 2003: 177):

> „Te-o-ntâlnit/ Samca cu Sămcoiu./ În braţe te-o luat,/ Gios te-o trântit,/ Ghem te-o făcut./ Andrelele ţî le-o strămutat,/ Dzî de moarte ţ-o pus./ Du-te la Zoiţa/ Să-ţ ieie:/ Din rărunchi,/ De sub rărunchi;/ ... Sâ-i rămânea curat/ Ca mă-ta şe te-o făcut” (Cristescu 2003: 177-178).

Chiar și gripa (Cristescu 2003: 178) contactată de copii este adusă de Avestița, motiv pentru care se descântă tot „de strânsură”. Se foloseşte acul, pentru a înţepa boala şi laptele pentru a aduce vindecare copilului[44]. Descântecul se rosteşte de trei ori:

> „Strânsu cu Strânsoiu,/ Ochiu cu Ochioiu,/ Samca cu Sâmcoiu,/ Noodzăci şi noo de-ncheieturi,/ Noodzăci şi noo de osşoare,/ Pişte Marea Neagră le-am aruncat./ S’rămâi curată,/ Luminată...” (Cristescu 2003: 178-179).

[42] De aici și dramatismul descrierilor din descântece, cf. Olteanu 1997: 267.
[43] Când victima este „prinsă”/ *contaminată* primește stări de confuzie („În sus ridicatu-l-o,/ De pământ izbitu-l-o”), urmate de o puternică durere în piept („În coş intratu-i-o”).
[44] Se „descântă cu ac de cusut – obișnuit – în «țâță» (laptele mamei copilului) – dacă acesta este mic – sau în lapte obișnuit dacă copilul e mare” (Cristescu 2003: 178).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Samca va chinui și femeile care caută să-și avorteze pruncul sau pe acelea care se ocupă cu practici mantice de ocazie (Olinescu 2003: 313). Nu trebuie să căutăm aici urme de morală creștină. E clar că împărăția diavolului nu se surpă pe sine (cf. *Marcu,* 3, 24-26). Pentru că uciderea fătului nu este o activitate umană, doar ea poate să o ducă la îndeplinire. De aici pedepsirea acelora care-și provoacă avort, fără a face apel la actanții magici, vrăjitoarele. La fel, ea pedepsește mantica celor care vor să afle dacă au rămas sa nu însărcinate, o situație ce ar duce evident la avort.

5. Exorcismul

O întreagă familie poate fi protejată prin scrierea unei cărți-amuletă. Ea este purtată până la naştere de mamă. După naşterea copilului, e pusă într-un săculeţ la gâtul acestuia, „în perna pe care doarme copilul sau în albia care-i ţine loc de leagăn" (Candea 1999: 188). În Bucovina întâlnim obiceiul ca numele demonului să fie scrise pe pereţii casei. În rest, pentru orice semn ce indică simptomatologia demonică, se recurge şi la descântec. Demonologia populară dezvoltă două forme de luptă, *descântecul* și *amuleta*. Ambele sunt puse în legătură cu formele mai sus amintite, de atac *direct* şi *indirect* ale demonului.

5.1.Descântecul/ strânsul

La fel ca lucrarea populară *Visul maicii Domnului* și *Avestiţa aripa Satanei* a cunoscut o largă circulaţie. Ea a „generat" formula descântecelor ulterior folosite, de altfel utile, pentru că poporul nu ştia citi. Treptat, din scriitura dascălilor, călugărilor şi preoţilor, *cartea de samcă* a ajuns în gura „babelor" descântătoare[45]. În acest sens, iată reconstituirea *Cărții de Samcă* într-un singur descântec din Bucovina:

> „Pogorându-se Arhanghelul Mihail/ Din muntele Elionului[46],/ A întâmpinat pe Avezuha,/ Aripa Satanei,/ Şi era foarte grozavă:/ Părul capului îi era până-n călcâie,/ Şi ochii ei / Erau ca stelele/ Şi mâinile de fier,/ Şi unghiile/ La mâini şi la picioare/ Erau ca secera,/ Şi din gura ei/ Ieşea pară de foc…/ Iar ea începu a spune:/ Eu mă fac/ Ogar, mâţă, muscă,/ Păianjen, cioară,/ Fată groaznică,/ Şi aşa intru în casele oamenilor/ De le smintesc femeile/ Şi le smintesc pruncii/ Şi le aduc pripaşii,/ Şi eu am 19 nume… Şi unde acestea sunt scrise/ Eu acolo de

[45] Alexandru Ofrim îl citează pe Simon Florea Marian care remarcă prezența sincretismului în creștinism: „o mulţime din cele ce numim noi astăzi descîntece şi care sunt acum răspândite în popor, au fost la început un fel de amulete compuse nu de păgâni ... ci din contră, de preoşi sau monahi creştini şi cu tendinţe creştine" (Florea 1996: 99, apud Ofrim 2001: 183). Despre descântec, v. Candea 1999: 188-189.

[46] Cu siguranţă este vorba de muntele *Eleon,* sau *Muntele Măslinilor*. Pe Eleon a rostit Hristos proorocirile despre sfârşitul lumii şi tot de aici s-a înălţat cu trupul la cer.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

casa aceea/ Nu mă pot apropia/ De trei mii de paşi…" (Ofrim 2001: 189).

Descântecul, un *exorcism*, este deci o sinteză a talismanului magic la care se adaugă „ingrediente" magice. În Tecuci (Moldova), pentru a se descânta copilul „luat" de samcă, se foloseşte vin, untdelemn, sineală (vopsea albastră, indigo), un ac şi un pai de mătură[47]. Vinul şi untdelemnul ţin de sacralitatea creştină, acul şi paiul de mătură, de sacralitatea care pătrunde obiectele casnice (cf. Pop 1976: 220).

„Pleacă (N) pe cale,/ Pe cărare./ Fost-a gras şi frumos./ La mijloc de cale întâlnitu-l-a/ Samca cu sănciocul/ Săncăieşul cu săncăiaşa,/ Sanca despletită,/ Sanca fioroasă,/ Sanca grozăvoasă./ Sanca-n furci ridicatu-l-a,/ În pământ trâtu-l-a,/ Trupul zdrobitu-i-a/ Puterile luatu-i-a,/ De rărunchi pişcatu-au./ El ţipa/ Şi se văicăra/ Cu glas mare până-n cer,/ ... Numai eu l-am văzut, ... Nu te văicăra/ Că-n grabă mare descântec ţi-oi descânta,/ Strânsul cel mare cu acul ţi l-oi înţepa,/ Cu mătura l-oi mătura/ Peste nouă mări l-oi arunca/ Acolo să pieie,/ Să răspeie,/ Ca spuma de mare,/ Ca roua de soare!" (Pamfile 1999: 170-171).

Scopul terapeutic al descântecului este de a salva victima înainte ca aceasta să sufere efecte secundare ale atacului demonic. Prezența Maicii Domnului în descântec, trebuie pusă în legătură cu victoria aspura Avestiței. Fecioara Maria este omniprezentă în descântecele de samcă, indiferent de spațiul geografic, precum cel cules din județul Râmnicu-Sărat (Pamfile 1997: 213-214)[48]. Aici ea *nu vindecă*, ci *trimite*, bolnavul la cel care *ştie a descânta*, singurul capabil să ducă la bun sfârșit exorcismul. Sincretismul va pune accentul pe puterile vraciului în slujba căruia stă divinul. Actantul uman descântă în trei zile de luni, de fiecare dată de trei ori, cu rachiu (ţuică), pai de mătură, ac şi o biciușă (briceag?) găsit. De fiecare dată cu jumătate din ţuică se spală, iar cealaltă jumătate este băută. Un alt descântec, oferit de către preotul V. Turtureanu[49], întărește imaginea sincretismului de care s-au bucurat ideile demonologice populare în credința creștină.

„Borză îmborzată,/ Borză blăstămată,/ Cu dinţii rânjiţi,/ Cu ochii beliţi,/ C-urechi dâbalată,/ Cu gura căscată,/ Cu mâini crăpăcioase,/ Cu mâini flotocoase,/ Încotro ai purces/ Cu dinţii rânjiţi,/ Cu ochii beliţi?/ -Am purces la N./ Ca s-o-nspăimântez,/ S-o înfierbintez/ Şi s-o înfiorez,/ Să mi-o îngrozesc,/ S-o fărm, s-o zdrobesc,/ Sângele să-i beu,/ Viaţa să i-o ieu,/ Carnea să-i mănânc,/ Viaţa să i-o strâng!/ -Tu

[47] Tehnici asemănătoare se cunosc şi la babilonieni sau egipteni (cf. Eliade 2000: 210).
[48] Vezi în acest sens și Olinescu 2003: 313-314; Marian 2000: 35-26.
[49] Există și momente când preotul a fost descântat de babe (cf. Cristescu 2003: 132).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

> Cosmă Diamin!/ Borză îmborzată,/ Borză blăstămată/ Şi ceasul cel rău/ Din N.N. scoateţi-l/ La mine aduceţi-l,/ Pe l-apus de soare,/ La marea cea mare,/ Că acolo este/ O mreană galbenă/ Cu coaja geamănă./ Pe-aceea căţaţi-o/ Şi înspăimântaţi-o/ Şi înfierbântaţi-o/ Şi înfioraţi-o/ Fărmaţi-o/ Îngroziţi-o/ Zdrobiţi-o/ Inima scoateţi-i/ Viaţa luaţi-i./ Că carnea (Ilinei)/ Nu e de mâncat, Că-i de câne turbat./ Mergeţi în fuga mare/ La ostrovul mare,/ Că acolo este/ O mreană galbenă,/ Cu coada geamănă./ Pe-aceea căţaţi-o/ Şi înspăimântaţi-o,/ Şi înfierbântaţi-o,/ Şi înfioraţi-o,/ Fărmaţi-o,/ Îngroziţi-o,/ Zdrobiţi-o,/ Inima scoateţi-i,/ Sângele beţi-i,/ Carnea mâncaţi-i/ Viaţa luaţi-i./ Acolo locuiţi,/ Acolo să pieriţi/ Ca roua de soare,/ Ca spuma de mare ..." (Marian 2000: 36-37).

Alungarea demonului în pește amintește de exorcismul *legiunii* de demoni din ținutul Gadarenilor (cf. *Matei*, 8, 28-34; *Marcu,* 5, 1-20; *Luca*, 8, 26-39). Practica nu este însă de origine creștină. Mreana este *vâlva* peștilor, acel „pește de aur" (galben), pescuit de eroul basmelor populare românești. Pește primordial, mreana e oferită în schimbul victimei. Este un dar ritualic care urmează să ducă Samca în adâncul apelor necreatului, unde tot ce a fost creat și orice dezordie a acestuia piere, prin readucere la nimic ca inactivitate a potențelor unui pământ primordial, din care, în numele Domnului, a luat puțin, Nefârtatul. Descântătoarea ia un pai din mătura care a fost folosită pentru a face curat în biserică, la care adaugă un şiret găsit. Amândouă sunt legate cu aţă roşie. Zoiţa Botnaru mai adaugă: „pe schinare descânţ cu rachiu, cu andreică (de faşi colţuri)" (Cristescu 2003: 132), rostind următorul descântec:

> „O purces pe cale, călare,/ Cu glas mare./ La jumata de cale, cărare,/ O-ntâlnit-o şas rău cu spăriet./ Sânjili i-o supt,/ Carnea i-o mâncat-o./ Ia să nişălă (văicări)./ Nimi n-a vădzut-o./ Nimi n-o audzât-o./ Maica Precista din Porţâle Railor/ ... -Du-te la Zoiţa/ Şî ţ-a loa:/ Din faţa obrazului, ... Şi tu-i rămânea/ Curată / Luminată ..." (Cristescu 2003: 175-176).

Cea mai bună zi pentru începutul ritualului este marţea, ziua în care Dumnezeu, cu ajutorul Nefârtatului „a ridicat pământul din haosul apelor primordiale" (Cf. Danciu 2016: p. 396 (http://www.upm.ro/jrls/JRLS-08/Rls%2008%2049.pdf). Atunci „s'mântuie lumina", iar bolnavul are cele mai mari șanse de vindecare. El este „reînnoit" prin rememorarea momentului creației lumii, când boala încă nu exista. Ritualul se repetă apoi seara, când „să mântuie luna", pentru protecția nocturnă a victimei, timp de nouă zile. Procesul profilactic se reia apoi peste o lună pentru a preveni eventuala întoarcere a samcei. Gestica magică se respectă cu strictețe: „întâi

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

descânţ pe spinare cu măturiţa, ş-apoi cu rachiu. Ş-a treia oară iar cu măturiţa" (Cristescu 2003: 176). Un alt ritual foloseşte rachiu pus într-un pahar unde este amestecat cu o bucăţică dintr-un pai de la mătură şi un fier găsit, timp în care se spune următorul descântec:

> „S-o pornit un om negru,/ C-un cal negru,/ Cu câini negri/ Şi cu hainele lui tăt negre,/ Să bată uşâle la codru./ Şî lupii din câmp./ Şî nimeni n-o vădzut pe dânsu./ Numai Sânta-Măria,/ Maica lu Dumnedzău/ L-o-ntâlnit/ Şî l-o-ntrebat:/ -Un'te duci?/ -Mă duc să bat uşâle codrului/ Şî bate iei şas rău cu spăriet,/ Şas rău cu zburătoare./ S-au spăriet de lup, de om, de câine, de jite … De tăte şelea s-au spăriet./ De zî, de noapte./ Şî-l bate / Şî-l scoate,/ Şî-l trimite să să ducă/ Peste noo mări,/ Peste noo ţări./ Une bou nu buhăieşte/ Nici porcu nu grohăieşte./ Da… să rămâie/ Curată,/ Luminată..." (Cristescu 2003: 176-177).

Observăm conlucarea malefică între demonul (Avestița) identificat cu boala (Samca) și efectul simptomatic (Sămcoiul, cf. Cristescu 2003: 233, 237) generat în corpul victimei. În acest caz, se descântă (Cristescu 2003: 177-178) de trei ori, timp de trei zile. Dacă copilul este sugar, se descântă cu ac de cusut în „ţâţă" (adică în laptele mamei copilului), dacă nu, în lapte de vacă, bivoliţă, capră etc. La fel ca mai sus, descântecul spune de trei ori:

> „Strânsul cu Strânsoiu,/ Ochiul cu Ochioiu,/ Samca cu Sămcoiu,/ Noodzăci şî noo de-ncheieturi,/ Noodzeci şî noo de osşoare,/ Pişte Marea Neagră le-am aruncat./ S'rămâni curată,/ Luminată/ Ca Mnezo ş-o lăsat-o ..." (Cristescu 2003: 178-170).

Am lăsat la final *Cartea Avestiţei* pentru că *descântecul*, deși conține importante elemente creștine, este mai vechi, la fel cum, legat de importanța sa magică, el precede prin puterea oralității, cuvântul scris.

5.2. Cartea Avestiţei

Numeroase manuscrise românești din secolele XVII-XIX conţin *cărţi de samcă*. Ofrim aduce, în acest sens, două exemple. În primul, un manuscris din anul 1810, face următoarea precizare înaintea textului despre samcă: „Această carte este pentru ca să nu se apropie diavolul de această casă, unde se vor afla acestea scrise" (Ofrim 2001: 182). În plus, „deosebit de interesantă este o însemnare de copist de la începutul secolului al XIX-lea: „Această epistolie cu molitfele ei împreună și cu zapisul Avestiţii ce se află scrise întru această carte este a dumnealui dascălul Costache, cântăreţul Colţii. Şi am scris-o eu spre veşnică pomenire. Dumitru Paapa"[50]. *Cartea*

[50] *Ms. rom. nr. 4835 (cca 1822-1826),* BAR, f.95, apud. OFRIM 2001: 82.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Avestiţei este un *talisman* construit sub formă de *broşură*. E folosită ca rit de exorcizare atunci când se *citeşte copiilor* suferinzi de „strâns”, când începe să-i doară pieptul. Conform imaginarului demonologic, originea ei este angelică, de vreme ce a apărut „de pe vremea” când Arhanghelul Mihail „a oprit-o şi a legat-o de a se duce să sminteasc pe *Maica Domnului* la naşterea *Domnului Hristos*” (Pamfile 1997: 210)[51]. Avem de-a face cu o luptă mitică, rememorată mai apoi cu scop apotropaic, sub forma unei povestiri-exorcism.

Fig. 2. S. Fl. Marian, *Naşterea la români* (p.31).

Tradiţia populară spune că fiecare gospodină trebuie să aibă în casă o *carte de strânsură* în care se vede cum Arhanghelul Mihail o străpunge cu sabia pe Aripa Satanei, Avestiţa (Fig. 1-2). Talismanul apare de cele mai multe ori sub forma unei broşuri scrise de mână. Se găseşte cu deosebire în zona Bucovinei, iar cel care o scrie trebuie să fie de preferinţă bătrân pentru ca Samca să nu-i mai poată aduce nici un rău. Se evită scrierea ei de fecior sau fată mare[52] pentru ca Samca să nu-i pocească, „pe când de moşnegi nu se leagă atât de uşor, şi chiar dacă se leagă, nu le poate nimic alta strica decât decât numai că-i face să crişte noaptea prin somn din dinţi şi din măsele, mai mult nimic” (Marian 2000: 30). Ritualul începe cu luarea hârtiei din mâna copilului bolnav. Lângă el va scrie „cartea”, citind-o de trei ori, timp de trei zile[53]. Pentru că și-a asumat riscul de a o scrie și citi, „autorul” trebuie să fie bine plătit[54]. De altfel, nu puțini preoţi şi călugări făceau parte din categoria

[51] Vezi și Ofrim 2001: 181.
[52] Vera Dângă scrie astfel de cărţi nefiind măritată. (cf. Pamfile 1997: 179).
[53] Cristescu 2003: 179. Uneori cartea e sfinţită în biserică, la marile sărbători (*Ibidem*, 179-180).
[54] Se credea că descântecul nu reuşeşte dacă nu este bine plătit. Chiar și un bătrân care descântă de strâns propriului nepot spune: „dacă ni-i plăti, apăi ţî s-a-ndreapta copchilu – dacă nu, nu” (*Ibidem*, 130).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

scriitorilor *cărţilor de samcă*[55], fapt dovedit de manuscrise din secolele XVII-XIX. Într-unul dintre ele citim că un cărturar a copiat *zapisul Avestiţei* pentru Costache, un dascăl al bisericii, care mai apoi, îl va citi la cerere. Pe de o parte, prin calitate de secund al preotului în actul liturgic, el se poziționează favorabil în relaţia cu sacrul. Pe de altă parte, ca laic, el primește o oarecare independenţă faţă de canonul liturgic[56]. Statutul de „graniță" îi permite „pendularea" sincretică între tipurile de sacru (popular și creștin), fără teama de a fi acuzat de erezie/ vrăjitorie. În lipsa dascălului și după ce doctorul își dovedește neputința de a vindeca boala[57], se apela şi la un bătrân din sat sau din familie care, chiar dacă nu are nimic în comun cu practica magică, va scrie broşura. Dintre cei în vârstă, unii fac o obișnuință în a scrie talismane. Printre ei, Spiridon Şăptiboi din Cornova, Basarabia, „descântă de strâns (face şi cărticică), spăriet, dragoste – ursit (la lună)" (Ofrim 2001: 97). În fine, unii dintre cei care au fost afectați de samcă în copilărie, luptă acum împotriva bolii descântând de „luatul strânsului" sau „spăriet"[58]. Există o metodă de scriere a cărții. Scriitorul, „dacă e deprins, deseamnă[59] mai întâi chipil Samcei şi al Arh. Mihail, bătându-o cu un bici de foc sau străpungându-o cu o sabie, şi apoi îi scrie toate numele şi rugăciunea îndreptată împotriva ei" (Marian 2000: 30). Probabil aceeaşi persoană scrie şi desenează lupta dintre Arhanghel și Avestița pe ușa sau pe unul din pereţii casei. În perioada mai recentă, dacă pruncul este prins de samcă, mama

[55] „Majoritatea informaţiilor indică drept «scriitori» ai «cărţilor de samcă» pe preoţi, călugări, dieci şi cantori de biserică". Folcloristul Mihai Lupescu (*Un leac contra răului copiilor*, în *Şezătoarea,* 1899, nr.8-10, p. 157, apud. Ofrim 2001: 182), în 1899, consemna: „Cei mai mulţi scriitori ai acestui leac îl scriu cu litere chirilice şi rar unde se mai găseşte un asemenea odor. Ei fac negustorie cu asta căci fără un leu sau mai bine nu-l scriu" (Ofrim 2001).

[56] „Secundanţi ai preoţilor, dascălii de biserică nu erau lipsiţi de o oarecare cultură livrească, situându-se la granița dintre oralitate și cultura scrisă. Totodată, ei sunt mai puțin dependenți de ierarhia bisericească, de rigorile dogmei creştine în comparaţie cu preoţii" (*Ibidem,* p. 182).

[57] „De spăriet iaca du-l pe la doctor, că nica nu-i fașe. Da prin babă-l descântă. Șel care are boală neagră («boală ră»), ameţăște, şî s'faşe slut. Îl trânteşte-n pământ, pişte foc, să opăreşte. Apăi iel îi din spăriet. Înjie spărietu-ntr-însu. La muscali câţ sunt săracii! Dacă-l descântă de spăriet îi trşe. Dacă-n cuvintele alea de descântat pune pe Maica Domnului, pe popa, apăi aşa-i leacu" (Cristescu 2003: 110).

[58] Cristescu 2003: 100. Aceiași luptă și împotriva altor boli. Spre exemplu, descântătoarea Ileana Cheptănaru, pe lângă strâns se mai ocupa şi cu „descântecul de orbalţ, deochi,… bubă neagră, hudmă, năjit" (*ibidem,* pp. 78, v. și pp. 91, 92, 94-96, 98-99, 101, 122-123).

[59] „Acţiunea magică, protectoare a textului scris era pe deplin operantă dacă i se alătura o imagine". ... În Moldova, la sfârşitul secolului trecut, călugării dădeau femeii „o carte în care este făcut chipul dracului înconjurat de o scrisoare cu blestme bisericeşti. Cartea trebuia purtată trei luni şi se cheamă carte de samcă" (Gr. Grigoriu-Rigo). „Mai întâi se desena chipul Samcei şi al Arhanghelului Mihail care o bate cu un bici de foc şi o străpunge cu o sabie. Sub acest desen urma textul conjuraţiei" (Al. Ofrim, *op.cit.,* p. 183).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

aprinde lumânarea şi tămâiază, apoi se apucă a citi cartea (cf. Cristescu 2003: 179).

Primul text la care vom facem trimtere, scris cu litere savone, este preluat de Cristescu dintr-o *Epistolie a Maicii Domnului nostru Iisus Hristos*, de la informatoarea Vera Dângă ce l-a primit „de la rus". Pentru a primi putere tămăduitoare, a sfinţit-o la biserică în sărbătoarea Sfintelor Paşti, „cân'sfinţăşte priotul pasca" (Cristescu 2003). Rămânând nemăritată și după ce i-a constatat utilitatea practică, s-a apucat chiar ea să facă astfel de broşuri[60]. În acest caz, fecioria este asociată virtuților creștine și deci privită ca formă de protecție. După ce desenează chipul Avestiţei pe hârtia luată de la copil, i se pune cărticica pe piept unde va sta timp de trei zile. Iată fragmente din textul *Cărţii de strâns*, sau a *Cărţii Avestiţei*:

> „Numele Tatălui ş-al Fiului ş-al Sfântului Duh, Amin.
>
> Io, Sfântul Arhanghel Mihail, Voivodul oştirilor cereşti, pogorând Muntele Ierionului, întâmpinat-a pre Avizuha (strâcă cheptu copiilor) – aripa Satanei. Şî iera foarte groaznică. Părul capului iera până-n călcâi. Şî mâinile iei iera de fier; şî unghiile de la mână şi la picioare ca la saşere. Şi ochii ca stelele /.../
>
> Iar ieu am dzâs: Sunt Faşca Avizuha, aripa Satanii. Şi eu mă duc în Vifliem unde am audzât că vre să nască Iisus Hristos ghin Maica Fiţioară Maria. Şi mărg să o smintesc pre dânsa. Atunşea Arhanghelul Mihail o lut-o de părul capului, s-o băgărea în laţ de fier. Şi i-o pus paloşul în coastili iei. /.../ Mă fac zgraiuri (o jivină) şî broască, şî ciară şî porumb şî muscă şi paianjin, săjată groaznică. Şî aşa intră prin casăle oamenilor de-mbolnăvesc bărbaţii şi femeile; şi prunşii i-omor în pripă şî ieu am noospreşe nume: întâi mă cheamă Vestiţa, al doilea Năfodora, a treilea Solomia, a patrulea Sâlina, a şânşelea Locojda, a şăsâlea Avizuha, a şăptilea Scarmila, a oplea Miha, noolea Lipiha, zăşelea Gripa, unsprezăşilea Slaua, doisprăşe Nacatuţa, treisprezăşea Ataua, paisprăzăşilea Hubiba, şinsprezăşlea Huba, şaisprăzăşea Ghiona, şăptisprezăşe Isprava, noosprezăşe (sic!) Tihina.
>
> Şi unde sunt acestea numi ali mele scrisă şi chipul meu, de-aceea casă nu mă pot apropia de şăptizăşi hotare de loc /.../" (Cristescu 2003: 179-180).

Există desigur mai multe variante fiecare cu elemente interesante de particularitate, aproape toate păstrând conceptul regizoral „biblic" inițial, precum în exemplul de mai jos:

[60] Ea declară că „tăt satu vine aici. Dă şinşi lei, de şitit – or cât îl lasă omul inima" (Cristescu 2003: 179).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

„Ducându-se Arhanghelul Mihai (în mss. *Gavriil*, evident greşti - n. editurii) pe cale a muntelui, s-a întâlnit cu Avestiţa, aripa Satanei. Şi-i era (acesteia) părul capului lung până-n călcâie. Şi ochii (îi) erau ca focul şi din gură îi ieşa foc. Şi cu tot trupul schimonosit. Şi-a întâlnit-o Arhanghelul Mihail şi-a întrebat-o:

-De unde vii tu, Satano, duh necurat? Şi unde te duci tu şi cum îţi este numele?

Iar ea a zis:

-Eu sunt duh necurat, aripa Satanei! /.../

Şi, începând îngerul din bătaie, începu a i le spune:

-Eu am auzit de o fecioară Maria, fata lui Ioachim şi a Anei, pe care a vestit-o arhanghelul Mihail prin toate cetăţile. Şi când a vrut Maria să nască pe Iisus Nazariteanul (am aflat şi eu (şi) merg cu ale mele diavoleşti meşteşuguri ca s-o smintesc pe dânsa şi să-I iau copilul. /.../

-Eu mă fac muscă, eu mă fac paiangen, eu mă fac măgar şi toate nălucririle văzute şi nevăzute. Şi merg de smintesc femeile şi le iau copiii şi smintesc feţele lor prin somn greu dormind. Şi am nouăsprezece nume ale mele: Avestiţa, Nevodara, Solomina, Zurina, Nicora, Bezviha, Scarboala, Miha, Puha, Cripa, Zila, Nevata, Pisica, Clipina, Egara, Esfor, Sutifir, Avia, Berzibute. Dar unde se vor găsi numele mele scrise, eu num ă voi apropia de robul (roaba) lui Dumnezeu (cutare), în vecii vecilor amin!

-Iar eu, Arhanghelul Mihail, te bat cu lanţul de fier te leg, şi cu paloş te înjunghii, şi te blăstăm focului de veci! Şi pe roaba (robul) lui Dumnezeu (cutare) să-l laşi: Luminat/ Şi curat/ Ca de la Dumnezeu lăsat/ Ca aurul cel curat,/ Ca argintul strecurat,/ Şi de la maică-sa născut/ Să rămâie luminat/ Şi curat/ Ca soarele senin/ Amin!" (Cristescu 2003: 172-173).

O variantă deosebită este rugăciunea reprodusă de Pamfile dintr-un manuscris din anul 1809:

„În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin!

Eu robul lui Dumnezeu, *Sfântul Sisoi*, pogorându-mă din muntele Elionului, văzui pe *Avestiţa*, *aripa Satanei*, a căruia părul capului era până la călcâie şi cu ochii roşii de foc şi cu mâinile schimonosite, şi de her, şi căutătură sălbatică, şi cu trupul schimonosit, şi era foarte strajnică şi grozavă. Şi trecând mai pe urmă, auzii de către dânsa şi văzui unde o întâmpină Arhanghelul Mihail, voivodul îngeresc, şi îi zise:

-Stăi, Satano, duh necurat, cu frica lui Dumnezeu! /.../

Eu sunt Avestiţa aripa Satanei, duh necurat, şi viu acum din fundul iadului, fiindcă am auzit propovăduind bună vestiri Arhanghelul Gavril, prin toate cetăţile, de o preacurată fecioară Maria, fata lui

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Ioachim şi Anii, precum că dintr-acea fecioară va să nască Iisus Hristos Nazarineanul, împărat ceresc şi pământesc, şi merg cu ale mele mari mesteşuguri văzute şi nevăzute.

Iar Mihail Arhanghelul, o apucă de părul capului şi-i înfipse paloşul în coastele ei şi o bătu foarte straşnic, cu usturime de foc. Şi o întrebă îngerul:

-Tu, duh necurat, cum şi în ce chipuri te faci şi intrii prin casele oamenilor şi le omori copii?

Şi ea zise:

-Când sânt în somn, cu ale mele mari meşteşuguri, văzute şi nevăzute!

Iar Îngerul se străjnici. Iară ea, de multă durere şi usturime, strigă cu mare glas ca s-o mai înceteze din bătaie, şi i le va spune toate pre rând.

-Eu mă fac ogar şi pisică eu mă fac; eu mă fac umbră şi lăcustă; eu mă fac păianjăn şi muscă şi toate nălucirile văzute şi nevăzute eu mă fac. Şi aşa, intru prin casele oamenilor de le smintesc maicele lor când sânt îngreuiate, şi iau şi faţa lor când sunt în somn. Şi mai curând mă aproprii de *fata* care este îngreuiată şi de ruşinea lumii îşi frământă trupul şi omoară copilul într-nsa, şi de *vezevenghe* (codoşă – n.n.), şi de *fermecătoare*, şi de care caută cu *ceară* sau de care dă cu *bobii*, şi de care caută cu *sita* sau cu *peria*, şi de care nu ţine în dreptate cu bărbatul său. Şi am nume: *1.Avestiţa, 2.Nadarca, 3.Salomina, 4.Nacara, 5.Avezuha, 6.Nadaria, 7. Salmona, 8. Paha, 9. Puha, 10.Grapa, 11.Zliha, 12.Nervuza, 13.Hamba, 14.Glipina, 15.Humba, 16.Gara, 17.Glapeca, 18.Tisavia, 19.Pliaştia.*

Şi supuindu-mă cu mare străjnicie, tu, sfinte arhanghele Mihaile, voievodule, iată că-ţi ... dau acest zapis al meu la mâna preaputerniciei tale, sfinte îngere, ca oriunde s-ar afla acest zapis al meu, la orice casă, eu la acea casă (să) nu mă poci apropia de şapte mile de loc şi nici o trabă (să) nu am la casă!" (Cristescu 2003: 210-211).

Într-un alt text găsim deja multiple inflexiuni liturgice (formule cultice „de putere"), dovadă a faptului că vechii copiști creștini s-au transformat treptat în autori.

„Această cărticică este Eleonul, când au întâmpinat Arhanghelul Mihail Voievodul îngeresc pe Diavol Avestiţa aripa Satanii. Când se au adus Prea curatei născătoarii de Dumnezeu bunevestiri, Arhanghelul Gavrilu pentru naşterea Domnului nostru Is Hs, Diiavolu încă (cu grabă) şi au fost trimis aripa lui ca să o smintească pre ia, ca pre alte fecioare. Iată milostivul Dumnezeu, cel ce a făcut cu cuvântul toate şi cele gândite le ştie, au trimis pre Arhanghel Mihail şi au întâmpinat-o pre ia ducându-să îngereşte înăuntru.

De cele ce au păţit Satana de Îngerul lui Dumnezeu:

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

IS/HS
NI/CA

Această epistolie este a lui Mihai sin Diaconu Sandu, sat Vălăsăneşti, şi este zapisul Satanii când au întâmpinat-o Arhanghelul Mihail pe Diavolul Avestiţa aripa Satanii. Care acest zapis, unde va fi, nu să poate lipi Diavolul ca la gura Eleonului. Întâmpinai pre Avestiţa aripa Satanii, căruia era păru capului lung până la călcâie şi cu ochii de foc, şi cu trupul schimonosit şi căutătură sălbatică, şi mergea foarte strămutată.

Şi iată o întâmpină pre ia Arhanghelul Mihail Voievodul Îngeresc şi zice către dânsa:

-Stăi, Satano, cu frica lui Dumnezeu. /.../

-Eu sunt Avestiţa, aripa Satanii, şi mă duc că am auzit de o fecioară Mariia, fata lui Ichim şi a Anii, şi de această fecioară au vestit Arhanghelul în toate cetăţile precum că din această fecioară va să nească Iisus Nazariteanul, împăratul a toată lumea, şi merg cu ale mele mari şi diavoleşti meşteşuguri, văzute şi nevăzute ca să smintesc pre ea, precum am zmintit până în zio de astăzi pe alte fecioară cu ale mele mari meşteşuguri!

Iar Arhanghelul Mihail, voievodul îngeresc zise:

-Ale tale devoleşti meşteşuguri să mi le spui şi mie! /.../

-Eu când me(i) voia mă fac ogaru, eu mă fac paianjăn, eu mă fac *năluşitoare* năluciri văzute şi nevăzute şi merg de smintesc femeile şi le iau copii(i), şi le strămut faţa lor dormind în somn şi cu alte diavoleşti meşteşuguri smintesc maicile lor când sunt îngreoiate cu dânşii. Şi mai tare mă aproprii de care ia mana altor vite, şi de care este fermecătoare, şi (de care caută cu steao, sau cu ciară, sau cu pâine, sau cu plumb, sau cu sita, sau cu peria, sau cu boabe, sau cu care nu ţine în dreptate cu soţul său, şi de care este fată îngreoiată şi să bate peste tot trupul său. De aceea mă apropii mai tare de cât de alte fămei.

Şi am nouăsprezece nume: Cel dintâi: 1.Avestiţa; 2.Nadariia; 3.Solomiia; 4.Caldar; 5.Nicor; 6.Avesa; *Sfânta Vineri*; 7.Scornana; 8.Tiha; 9.Puha; 10.Grapa; 11.Zlie; 12.Perţi (sau *Perşiţa* – n.a.), 13.Hapar; 14.Huliba; 15.Haba; 16.Gara; 17.Glipina; 18.Feti; 19.Tiia. Cu aceste nouăsprezece nume ale mele merg de smintesc fămeile, dar unde sunt numele mele scrise, eu nu mă potci apropia de peste mile de loc şi nice o treabă n-am la acea casă şi la toate ale casii aceia, şi unde s-ar găsi acestui zapis cu acest nume (muncitorule, care mă munceşti, pre mine)! /.../" (Cristescu 2003: 212-213).

Credinţa despre Samca se va răspândi şi în Ardeal. Aşa se face că, într-o cărticică tipărită la Sibiu în 1862, *Epistolie a Domnului nostru Is. Hr., ce a trimis-o Dumnezeu din cer*, găsim imediat după *Epistola Maicii Domnului* şi *Afuriseniile Arhanghelului Mihail asupra satanei Samca*. Aici, printre

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

exorciștii Samcei apare și Sfântul Sisoe, protectorul naşterilor şi a copiilor mici.

> „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin. S.S.S.D.S.[61]
>
> Eu sunt Arhanghelul Mihail, voievodul oştirilor cereşti, pogorându-mă în munţii Eleonului, întâmpinai pe Avizuha, aripa satanei, şi era foarte groaznică: părul capului ei era până la călcâi, şi mâinile ei erau de fier şi unghiile de la mâini şi de la picioare ca la secere; ochii erau ca stelele. /.../ Iar ea a zis: „eu sunt vaşcă-Avizuha, aripa satanei, şi mă duc în Vifeemul iudeei, c-am auzit că vrea să nască pe Iisus Hr. din Maica fecioară Maria; şi merg să o smintesc pe ea. /.../ Eu mă fac ogar, şi broască, şi cioară şi porumb[62] şi muscă şi păianjen, şi săgeată groaznică; şi aşa intru în casele oamenilor şi le smintesc bărbaţii şi le bolnăvesc femeile şi pruncii, şi omor în pripă şi dobitoacele lor. Şi am 19 nume: 1 mă cheamă *Vestiţa*, 2.*Navodaria*; 3.*Solnomia*; 4.*Silina*; 5.*Linicoida*; 6.*Avizuha*; 7.*Scarmila*; 8.*Miha*; 9.*Lepiha*; 10.*Gripa*; 11.*Stana*; 12.*Naconda*; 13.*Atana*; 14.*Hubiba*; 15.*Huba*; 16.*Giona*; 17.*Glubina*; 18.*Isprava*; 19.*Tihana*; unde sunt aceste nume scrise şi chipul meu, eu de acea casă nu mă pot apropia decât de 70 de hotare de loc” (Marian 2000: 31-32).

Marian amintește de „o variantă a acestei rugăciuni, scrisă pe o jumătate de coală de hârtie, care mi-a comunicat-o domnul C. Soroceanu, cantor la Biserica Sfântul Nicolae din Suceava, şi care la rândul său a căpătat-o, după cum mi-a spus, de la un călugăr din mănăstirea Dragomirna, sună precum urmează” (Marian 2000: 32):

> „În numele Tatălui, şi al Fiului şi al sfântului Duh, Amin!
>
> Eu, Sf. Arhangel Mihail, pogorându-mă din muntele Elionului, întâlnii pe acest duh necurat, cu pielea goală, ochii ca sticlele, cu ţâţele până la genunchi, cu părul capului până la călcâi, unghiile ca secerile; şi l-am întrebat: «unde mergi tu, duh necurat?» şi a răspuns: «merg, că am auzit că vrea să nască Maria fecioara prunc dintr-însa, şi eu merg să o smintesc pe ea!»
>
> Şi aceasta auzind Arh. Mihail s-a mâniat foarte rău, şi l-a luat de părul capului şi l-a bătut cu paloşul cel de foc, şi l-a legat la grumaz cu lanţ de fier, şi l-a întrebat cum îi este numele. Iar acel duh necurat a răspuns că are 19 nume, precum: Aripa Satanei, Abaroca, Ogarda, Nesuca, Muha, Aspra, Hluchica, Sarda, Viniţa, Zoiţa, Ilinca, Merana, Feroca, Fumaria, Nazara, Hlubic, Nesatora, Genţia, Samca: iar unde

[61] „Sfânt, Sfânt, Sfânt, este Domnul Savaot” (*Isaia*, 6, 3).
[62] „Poate că ar trebuie să scrie *cioară porumbă*, căci în porumb, după cum s-a arătat mai sus, nu se poate preface” (Marian 2000: 37, n.3).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

> sunt numele mele scrise nu mă pot apropia de acea casă şi de acel om de 100 mile de loc. /.../
>
> Şi a răspuns Satana către Sf. Arh. Mihail, că se preface în felurite chipuri, precum mâţă, muscă, păiangen, pasăre, umbră, şoarece, şi aşa intră în casele oamenilor de sminteşte pruncii femeilor!" (Marian 2000: 32-34).

La sud, în Vâlcea, mai mult sub forma unei superstiții, apare voalat trimiterea la samcă: „când femeia nu poate să nască, se slobod puști peste casă (Gorovei 2000: 99) cu lehuza, pentru ca spiritele rele să o întindă la fugă" (Ciaușanu 2001: 276). Ideea care a dus la apariţia acestui tip de exorcism, este aceea că duhurile rele sunt deranjate de pocnituri, produse inițial cu biciul, ori prin lovirea puternică a unor obiecte (oale).

Constructul Avestița prin caracteristicile sincretice împrumutate din credințele demonologiilor semite și liturgicul creștin, este un produs sincretic prin intermediul căruia, imaginarul demonologic popular, a salvat *formula* deja afectată a unei credințe autohtone într-o zeitate a fertilității. Fondul semit este cel care o recuperează în context precreștin, după cum creștinismul îi va oferi forma finală a constructului demonic.

Bibliografie:

Candea, I.–A. (1999). *Folclorul medical român comparat. Privire generală. Medicina magică / Comparative Romanian medical folklore. General outlook. Magic medicine*. Iași: Editura Polirom.

Ciauşanu, Gh.F., (2001). *Superstiţiile poporului român. În asemănare cu ale altor popoare vechi şi noi / The superstitions of the Romanian people. In comparison with those of the other old and new peoples.* Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

Collin de Plancy, J. (1992). *Dicţionar diabolic / Diabolical Dictionary*, vol.I. Bucureşti: Editura Viaţa Românească.

(2001). *Corpus de documente etnografice. Sărbători şi obiceiuri. Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român. Oltenia / Corpus of ethnographic documents. Feasts and dustoms. Responses to the questionnaires of the Romanian Ethnographic Atlas. Oltenia*, vol.I. București: Editura Enciclopedică.

Cristescu, Ş. (2003). *Descântecul în Cornova – Basarabia / The Magic Spell in Cornova – Bessarabia*. Bucureşti: Editura Paideia.

Danciu, P. A. (2016). „Yhe hedgehog, between the possesive mother and the stepfather. Hermeneutical perspective upon the romanian mythological imaginary", în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr.8, (http://www.upm.ro/jrls/JRLS-08/Rls%2008 %2049.pdf).

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Eliade, M. (2000). „Mélanges", în *Zalmoxis. Revistă de studii religioase,* vol.I-III (1939-1942). Publicată sub direcţia lui Mircea Eliade. Ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi addenda de Eugen Ciurtin. Traducere de Eugen Ciurtin, Mihaela Timuş şi Andrei Timotin. Iași: Editura Polirom.

Evseev, I. (1997). *Dicţionar de magie, demonologie şi mitologie românească / Dictionary of Romanian Magic, Demonology and Mithology*. Timişoara: Editura Amarcord, 1997.

Florea, S. (1996). *Vrăji, farmece şi desfaceri / Spells, charms and disenchatments,* Bucureşti: Editura Coresi.

Ghinoiu, I. (2001). *Panteonul românesc – Dicţionar / The Romanian Pantheon - Dictionary*. Bucureşti: Editura Enciclopedică.

Gorovei, A., Ciauşanu, Gh.F. (2000). *Credinţe şi superstiţii româneşti / Romanian Creeds and Superstitions*. Bucureşti: Editura Humanitas.

Kernbach, V. (1995). *Dicţionar de mitologie generală. Mituri. Divinităţi. Religii / Dictionary of general mithology. Myths. Deities. Religions*. Bucureşti: Editura Albatros.

Kernbach, V. (2002). *Universul mitic al românilor / The Mythical Universe of Romanians*. Bucureşti: Editura Lucman.

Lurker, M. (1999). *Lexicon de zei şi demoni / Lexicon of Gods and Daemons*. Bucureşti: Editura Enciclopedică.

Marian, S.Fl. (2000). *Naşterea la români. Studiu etnografic / Birth for Romanians. Ethnographical Investigation*, vol.I. Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

Ofrim, A. (2001). *Cheia şi Psaltirea. Imaginarul cărţii în cultura tradiţională românească / The Key and the Psalter. The imaginary of the book in Romanian traditional culture*. Bucureşti: Editura Paralela 45.

Olinescu, M. (2003). *Mitologie românească / Romanian Mythology*. Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

Olteanu, A. (1997). *Ipostaze ale maleficului în medicina magică / Hypostasis of the Malefic in magical medicine*. Bucureşti: Editura Paideia.

Pamfile, T. (1997) *Mitologie românească / Romanian Mythology*. Bucureşti: Editura All.

Pamfile, T. (1999) *Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări după datinile şi credinţele poporului român / Diseases and remedies for people, cattle and poultry according to the customs and the beliefs of the Romanian people*. Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

Pamfile, T. (2001). *Diavolul învrăjbitor al lumii, după credinţele poporului român / The World's divisive Devil, according to the beliefs of the Romanian people*. Bucureşti: Editura Paideia.

Pop, M., Ruxăndoiu, P. (1976) *Folclor literar românesc / Romanian literary folklore*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Seracu, D. (1996). *Enciclopedia fenomenelor paranormale şi ştiinţelor oculte / The Encyclopaedia of the paranormal phenomena and the occult sciences*, vol. I. Bucureşti: Editura Aldo Press.

Teodorescu, G. Dem (1982). *Poezii populare române / Romanian folk poems*. Bucureşti: Editura Minerva.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)

Watts, A. (f.a.). *Vizitatorii. Pregătirea pentru secolul XXI / The callers. Preparation for the XXIst century*. Bucureşti: Editura Lucman.

(2000). *Zalmoxis. Revistă de studii religioase / Zalmoxis. Magazine of religious research*, vol. I-III (1939-1942). Publicată sub direcţia lui Mircea Eliade. Ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi addenda de Eugen Ciurtin. Traducere de Eugen Ciurtin, Mihaela Timuş şi Andrei Timotin. Iași: Editura Polirom.

BDD-A28876 © 2018 Centre for Languages and Literature, Lund University
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 20:03:28 UTC)